

Rapport 2021:21

Effekter av högre behörighetskrav till gymnasieskolans yrkesprogram

År 2011 infördes striktare behörighetskrav till gymnasieskolan i och med reformen Gymnasieskola 2011. Hur påverkade det elever med låga betyg från grundskolan? Vivika Halapuu har studerat de studiesvaga elever som på grund av de skärpta kraven inte kom in på gymnasiets yrkesprogram.

Det är viktigt med en gymnasieutbildning

Det går bättre på arbetsmarknaden för unga som har en avslutad gymnasieutbildning. Avkastningen på gymnasieutbildning är särskilt hög för dem med låga färdigheter. Insatser som ökar svagare elevers chanser att skaffa sig en gymnasial yrkesutbildning kan därför ha positiva effektivitets- och fördelningseffekter.

I samband med att gymnasiet reformerades 2011 (GY2011) infördes striktare behörighetskrav till yrkesprogrammen. Gränsen för behörighet till ett yrkesprogram höjdes från tre till åtta godkända grundskolebetyg.

Data och metod

Halapuu använder registerdata för knappt 10 800 elever som gick ut från grundskolan åren 2007–2012. Eleverna hade godkända slutbetyg från årskurs 9 i matematik, svenska och engelska samt 1–8 ytterligare ämnen. Deras utbildnings- och arbetsmarknadsutfall följs upp till fem år efter att de slutat grundskolan.

För att utvärdera reformens effekter jämför Halapuu elever som var behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram före 2011 men inte efter, med elever som var behöriga under hela uppföljningsperioden (2007–2012).

Längre tid i gymnasiet

De striktare behörighetskraven ledde till att en stor grupp studiesvaga elever inte kom in på gymnasiets yrkesprogram. De obehöriga elevernas sannolikhet att börja ett yrkesprogram minskade med nästan 60 procentenheter.

Istället började fler elever ett introduktionsprogram, vilket är ett program som kan ge obehöriga elever möjlighet att komma in på ett nationellt program. Det ledde till att de, som förväntat, gick i gymnasieskolan under en längre tid. De studiesvaga elevernas sannolikhet att avsluta en gymnasieutbildning inom tre år sjönk. Reformen påverkade dock inte de ungas sannolikhet att slutföra gymnasiet inom fem år, eller sannolikheten att hoppa av gymnasiestudierna under de tre första åren.

Sämre arbetskraftsutbud på kort sikt

De skärpta antagningskraven och den förlängda gymnasietiden försämrade de ungas arbetskraftsutbud kraftigt på kort sikt.

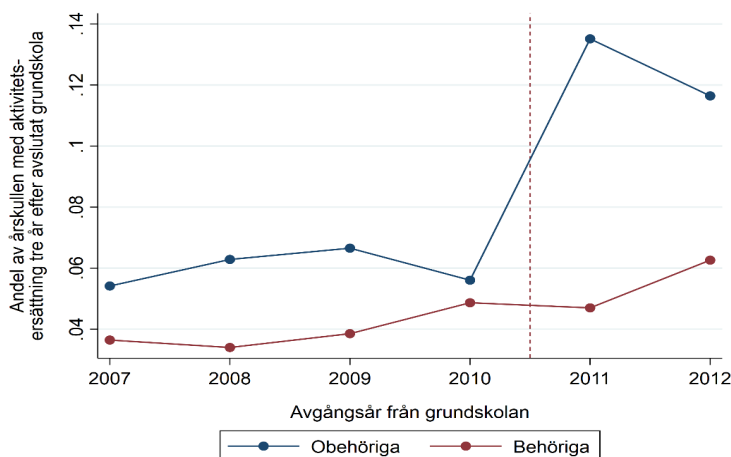
Tre år efter avslutad grundskola, då de borde ha slutat gymnasieskolan vid en vanlig studietakt, hade de som efter reformen inte kom in på en yrkesutbildning lägre sysselsättning, lägre inkomster och lägre sannolikhet

att söka jobb än jämförbara ungdomar som gått igenom gymnasieskolan före reformen. Effekterna är större för pojkar än för flickor.

På kort sikt har pojkar högre sannolikhet att få aktivitetsersättning från Försäkringskassan

Reformen ledde också till att de obehöriga unga beviljades aktivitetsersättning från Försäkringskassan i högre grad (se figur). Inflödet in i aktivitetsersättningen ökade med 5,1 procentenheter bland elever som på grund av de nya reglerna inte kunde börja gymnasiestudier på ett yrkesprogram.

Eftersom 4,4 procent av alla elever i studieurvalet från årskullarna 2007–2010 hade aktivitetsersättning vid 19 års ålder innebär det att sannolikheten att få aktivitetsersättning vid tidig ålder mer än fördubblades. Resultaten visar att det var pojkarna som påverkades, och att det inte finns någon ökad sannolikhet att få aktivitetsersättning bland flickorna.

Analysen visar att ökningen hänger framför allt samman med att fler unga beviljades aktivitetsersättning för förlängd skolgång, något som kan ges om det behövs för att den unge har en funktionsnedsättning eller sjukdom som leder till att skolgången tar längre tid.

Halapuu finner att ungefär en tredjedel av de elever som först fick aktivitetsersättning för förlängd skolgång var kvar i systemet tio år senare. Studiens uppföljningshorisont är dock för kort för att avgöra om de skärpta behörighetskraven får långsiktiga konsekvenser för ungdomarna, men Halapuu menar att risken för inlåsning i aktivitetsersättningen gör att det är viktigt att ta hänsyn till hur välfärds- och utbildningssystem samverkar vid utformandet vid utbildningsreformer. Reformen som begränsar svaga elevers tillgång till utbildning kan ha oavsiktliga konsekvenser.

Kontaktinformation

Rapporten i korthet sammanfattar IFAU-rapport 2021:21 *Effekter av högre behörighetskrav till gymnasieskolans yrkesprogram*, som är skriven av Vivika Halapuu vid nationalekonomiska institutionen, Uppsala universitet.

Rapport 2021:21 sammanfattar Working paper 2021:17, *Access to education and disability insurance claims*.

För mer information kontakta Vivika via e-post vivika.halapuu@nek.uu.se.

Rapporten i korthet summerar utvalda rapporter från IFAU. Om din organisation vill prenumerera på tryckta exemplar, skicka dina kontaktuppgifter till ifau@ifau.uu.se. Ange "prenumeration RIK" i ämnesraden.